

**Παρουσίαση
«Μαλάκια και Εχινόδεσμα»**

13/11/2022 Αθήνα

Τα «**Μαλάκια και Εχινόδερμα**» όπως και τα δύο προηγούμενα βιβλία μου «**Η Καμπανελλόπετρα**» και τα «**Λεπιδόπτερα**», τα κατατάσσω σ' ένα είδος δοκιμιακής ποίησης ή ποιητικού δοκιμίου σαν εκείνο που θεράπευσαν οι Ιάπωνες διανοητές του 19^{ου} αιώνα και το είχαν βαφτίσει **Zuihitsu**: Ανάμεικτα γραψίματα, πένα ετερόκλητη και χωρίς περιορισμούς είδους. Ένα μικτό είδος πρόζας λυρικής και στοχαστικής ποίησης όπου οι ιδέες εκτίθενται ελεύθερα και επιχειρούνται συγκρίσεις. Όπου ο λυρισμός διασταυρώνεται τόσο με την απτή καθημερινότητα όσο και με το παραδοξολόγημα, το πραγματικό σμίγει με το φανταστικό, το χρονογράφημα της ατομικής ματιάς με τα απομνημονεύματα των ψυχικών ρηγματώσεων, η γιορτή με το πένθος της μνήμης, η φυσική με τη μεταφυσική, ο συγκαλυμμένος διδακτισμός με το διαθεματικό σλάλομ. Όπου, τέλος, ρομαντικά υφάδια διαπλέκονται σε ρεαλιστικά στημόνια και σουρεαλιστικές πινελιές σύρονται σ' έναν ιδεαλιστικό καμβά.

Ο ποιητής, φιλόσοφος και ερευνητής Paul Valery που το βιβλίο του «Το κοχύλι» στάθηκε πολύτιμος αρωγός μου στη συγγραφή των «Μαλάκιων και Εχινόδερμων» έχει αποφανθεί αλλού: «Για τον ποιητή το θέμα δεν είναι να πει ότι βρέχει, το θέμα είναι να δημιουργήσει τη βροχή». Ούτε για μένα, λοιπόν, στο βιβλίο αυτό ήταν πρόθεσή μου να καταγράψω σε κατάλογο και να σχολιάσω τα ποικίλα –τα αρίφνητα– είδη των μαλακίων και των εχινόδερμων, αλλά μιλώντας για εκείνα τα λίγα που συνέλεγα, μελετούσα, θαύμαζα και γευόμουν ενίοτε στα παιδικά και νεανικά μου χρόνια, να τα αναδημιουργήσω με τον λόγο μου – αναπαραστατικό, επεξηγηματικό, λυρικό ή στοχαστικό – ειδωμένα

ωστόσο με μια ιδιαίτερη, λοξή ή τεθλασμένη, προσωπική ματιά. Ο αναγνώστης να τα φέρει στη σκέψη του, να προβληματιστεί, να συγκρίνει το αθάνατο κάλλος τους με τη δική του φθαρτότητα και θνητότητα, να τα επανεκτιμήσει και να αναθεωρήσει τη στάση του απέναντι στα υπέροχα αυτά φυσικά γλυπτά που λόγω της πληθώρας τους συχνά τα έχει ίσως περιφρονήσει ή στρεβλά τα έχει αξιολογήσει μόνο ως ακριβή υπερτροφή, αν και επιβλαβή πολλές φορές. Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω ως ποιο βαθμό μπορεί να το πετύχει αυτό ακόμη και με μια σοβαρή και κατ'επανάληψιν ανάγνωση των κειμένων μου. Αν όμως δεν το κατορθώσει, δε θα φταίει ο ίδιος τόσο όσο η γραφή μου.

Ο βαθυστόχαστος φυσιοδίφης Henry David Thoreau το έχει επισημάνει στα μέσα του 19^{ου} αιώνα: Κάθε βιβλίο αποτελεί την πένα με την οποία ο συγγραφέας κρούει τις χορδές της κατά μακρές περιόδους σιωπηλής και γι' αυτό ανήκουστης λύρας του. Γράφοντας βουτηγμένος στη Σιωπή, μόνος και σκεπτόμενος, διαπιστώνει ότι η δυσαναλογία μεταξύ του ειπωμένου και του ανείπωτου είναι τόσο τεράστια ώστε το πρώτο, το ειπωμένο (το γραφόμενο ή το γραμμένο, δηλ. το βιβλίο) να μοιάζει με μια φυσαλίδα μόνο στην επιφάνεια της Σιωπής, η οποία ίσα-ίσα σημαδεύει το σημείο όπου βυθίστηκε εκείνος. Αναρωτιέμαι, 170 χρόνια μετά, τι μπορεί να έχει περισώσει αυτή η μικρή, η μόνη ορατή, ανιχνεύσιμη και εν τέλει αναγνώσιμη φυσαλίδα από το χαώδες σύμπαν της προσυγγραφικής ζύμωσης και συγγραφικής περιπέτειας. Πιστεύω, λιγοστά, όμως αυτά θα είναι τα πιο αντιπροσωπευτικά δείγματα των κραδασμών που τη γέννησαν, την πλήρωσαν με οξυγόνο και βοήθησαν στην ανάδυσή της. Ίσως μάλιστα περισώζει ακόμη λιγότερα, όταν ο

συγγραφέας έχει να αναμετρηθεί με το κάλλος, όπως στην περίπτωση των κοχυλιών.

Εξομολογούμαι αφορμώμενος από μια ρήση του μεγάλου Charles Baudlaire: **Η σπουδή του ωραίου είναι μονομαχία, όπου με τρόμο ουρλιάζει, πριν ηττηθεί, ο καλλιτέχνης.**

Κάθε βιβλίο λοιπόν είναι ένα αποκωδικοποιημένο ουρλιαχτό αποτυχίας του συγγραφέα πάνω από τον Ωκεανό της Σιωπής. Ταυτόχρονα όμως είναι μια ηχηρή εκπνοή αποσυμπιέσής του μετά από παρατεταμένη άπνοια και λίγο μόλις πριν αποπνεύσει λόγω ασφυξίας. Μια εκπνοή επομένως σωτήρια γι' εκείνον – καθώς ξαναρχίζει ν' ανασαίνει – αλλά ίσως ψυχοφελής και για τους άλλους. Έτσι μπορούμε και συνεχίζουμε γράφοντας οι συγγραφείς. Σαν εκείνα τα κινέζικα χελιδόνια των βράχων: Χτίζουμε τις φωλιές μας με όσα αναδεύοντας τους βυθούς φέρνουν τα ρεύματα και η δίνη των κυμάτων στον αφρό. Εκείνα τα περιφρονημένα από τους πολλούς, τα ανάξια λόγου, τα αζήτητα και αδιόρατα μέσα στη σκοτεινιά του βένθους – αραιωμένο ζελέ πλαγκτόν, κορφολογημένα και λιωμένα φύκια, θραύσματα αρχαίων κοχυλιών, μισοκαμένες ρίζες και λιανά θαλασσόφυλα – λείψανα δένδρων και θάμνων χωρίς πλέον ταυτότητα – που μια μέρα, (ποιος ξέρει;), μπορεί να γίνουν ο άρτος της ζωής όσων θα έχουν κατακλύσει πεινασμένοι τις ακτές.

Μαλάκια και Εχινόδερμα - Μια εμπειρική μεταφυσική που γίνεται Θρησκεία

Αναγνωστικά σχόλια για το βιβλίο του Αναστάση Μαδαμόπουλου - *Μαλάκια και Εχινόδερμα - στις μνήμης τους αγρούς, στα κάρβουνα της σκέψης* - εκδόσεις Έναστρον 2022

Μια γραμμή συνέχειας - μια μεταφυσική που γίνεται Θρησκεία

Ένα (ακόμη), πεζογραφικό τω τρόπω αλλά ποιητικό τω δέρας, βιβλίο του Αναστάση Μαδαμόπουλου που έρχεται να συμπληρώσει μία πορεία που ξεκίνησε με τις *Μαύρες Πάνω Πέτρες της Φυγής* - Έναστρον 2009, οδήγησε στην *Καμπανελλόπετρα - Μικρές Εκδόσεις 2017*, και φάνηκε να κορυφώνεται με το προηγούμενό του βιβλίο τα *Λεπιδόπτερα* - Έναστρον 2019 (που περιλήφθηκαν στις μικρές λίστες του Αναγνώστη για βιβλία που εκδόθηκαν το έτος 2019.)

Και σ' αυτό το βιβλίο του ο συγγραφέας, ακολουθώντας μια γραμμή συνέχειας που εντάσσει το νέο του πόνημα στον κορμό του έργου του ως εδώ, επιχειρεί μίαν υβριδική συνύπαρξη πεζού και ποιητικού λόγου με ταυτόχρονη παρεμβολή των σκιτσογραφικών βινιετών του. Παραμένοντας πιστός στις αγαπημένες του προκείμενες (πού είναι κατά βάση ένας σχεδόν παιδικός ενθουσιασμός - ή και θαυμασμός - απέναντι στη γνώση, στη μορφή και στο κάλλος), κατασκευάζει ένα ικανό «δοκιμιακό» περιβάλλον στα πλαίσια του οποίου αναπτύσσεται μια αυστηρή και ξεκάθαρη αισθητική ηθική, που καταλήγει να ταυτίζεται με την αισθητική ηθική της φύσης την οποία μελετάει και "εξηγεί". Στην πράξη όσα εξηγεί, μένουν ανεξήγητα καθώς κατά τη "διερευνητική" διαδικασία, τα όστρακα θαυμάζονται τόσο που μετατρέπονται σε λατρευτικά τοτέμ ενώ τα συμπεράσματα αγγίζουν μια μεταφυσική που αποκτά - για αμέτρητους λόγους- την ισχύ Θρησκείας. Δεν ξέρω άλλον που να επιχειρεί κάτι τέτοιο διατηρώντας τόσο ευκρινή την ταυτότητά του, υπογραμμίζω για αυτό τον λόγο τη μοναδικότητα του βιβλίου που χαρακτηρίζεται από ένα μείγμα επιστημονικής συνέπειας, ακρίβειας, ποιητικής αιτίασης, εικαστικής

πλαισίωσης, λεπτομερούς συλλογισμού και αμόλυντης παιδικότητας (παιδικής περιέργειας και αθωότητας).

η επιλογή του θέματος και ο τίτλος

Δεν είναι τυχαίο που, στο βιβλίο αυτό, ως διάδοχο των Λεπιδόπτερων, ο Μαδαμόπουλος ασχολείται με τα μαλάκια και τα εχινόδερμα.

Σε κάθε του βιβλίο άλλωστε υπάρχει μία αφορμή (ένας υπέρτιτλος κι ένας - διατυπωμένος ή υπονοούμενος - υπότιτλος) η οποία νοηματοδοτεί ένα εσωτερικό, φιλοσοφικό ταξίδι. Ταυτόχρονα προϋποθέτει και για την εικαστική κατεύθυνση που θα ακολουθήσει το όλο εγχείρημα. Ο συγγραφέας το έχει ανάγκη αυτό για δύο λόγους

α) διότι στην πράξη – ως εικαστικός – υπηρετεί της εννοιολογική τέχνη με απόλυτο τρόπο: η τέχνη του είναι παράγωγο της έννοιας και όχι της εικόνας (η εικόνα -ή και ο τρόπος- ακολουθούν την έννοια κι όχι αντιστρόφως) και

β) διότι, ως ένθερμος μελετητής του χάους, αρνείται να του παραδοθεί γνωρίζοντας ότι ακόμη και η ίδια η (μητέρα) φύση αντιπαρέρχεται το χάος στον ίδιο βαθμό που το αγκαλιάζει.

το χάος και η αυτοοργάνωση

Υπό αυτήν την έννοια έχει φυσικά την ανάγκη να οργανώνει τη σκέψη του γύρω από ένα κεντρικό θέμα, έναν κορμό. Επίσης υπό αυτήν την έννοια δεν θα μπορούσε να βρει καταλληλότερο αντικείμενο καθώς τα όστρακα, τα μαλάκια, τα εχινόδερμα αποτελούν το απλούστερο παράδειγμα «οργάνωσης του χάους» μιας και αυτή η αυτοοργάνωση προς τους παράξενους ελκυστές του (δηλ. προς τις δομές κανονικοποίησης) γίνεται με απειροστά κι απόλυτα συμμετρικά μοτίβα που επαναλαμβάνονται οδηγώντας σε μαθηματικές κατασκευές έκπαγλης ομορφιάς και συμμετρίας, ανάλογες με κείνες που συναντάμε στα οστρακοειδή.

η εμπειρική βαθμολόγηση και η μεταφυσική

Στα κείμενα του βιβλίου οι κόσμοι που πρεσβεύει το σύμπαν του Μαδαμόπουλου αλληλεπιδρούν ακατάπαυστα, δανείζονται περιεχόμενο από την εμπειρία, την βαθμολογούν και την ανάγουν στη

συνεκτική κόλλα του βίου μας. Τολμώ να πω ότι η εμπειρία προκύπτει ως το απόλυτο «θεϊκό» δώρο προς τον άνθρωπο.

Ταυτόχρονα η εμπειρική πρόσληψη καλωσορίζεται πλέον όχι μόνο ως εργαλείο σχεδόν επιστημονικό (όπως υπογραμμίζεται και στο εισαγωγικό του κείμενο *πρόδρομοι στοχασμοί και εξηγήσεις*) αλλά και ως συναυτουργός ετούτης της νέας Θρησκείας, εφόσον απλώνεται σε όλες τις αισθήσεις, όραση, ακοή (εκείνες οι μικρές τρυπούλες στην Αλιώτιδα, άλλως πως, Αυτί της θάλασσας) όσφρηση (όπου η ξινή οσμή των αστερίων που αφήνονταν να ξεραθούν – δηλαδή να αποσυντεθούν – στα πεζούλια της βεράντας σε στοιχειώνουν από τη στιγμή της ανάγνωσης και δώθε), αφή και – φυσικά – γεύση καθώς οι μαγειρικές αναλαμβάνουν συχνά ρόλο είτε συνηγόρου υπεράσπισης είτε δημόσιου κατήγορου, σε όλο το εύρος του βιβλίου.

Ό,τι συνάγεται και προκύπτει επομένως από αυτήν την εμπειρία – δηλαδή μία φαινόμενη πρόσληψη ορατών τε πάντων και αοράτων – είναι ένας κόσμος γυαλιστερός και πεντακάθαρος (όπως όταν φοράμε για πρώτη φορά τα σωστά γυαλιά) άπειρος διαστάσεων και πολυπλοκότητας.

Αντιθέτως, η διαπίστωση της απουσίας του εμπειρικού σύμπαντος – η κατάρρευση ή ο φόβος του πέρατος – εκεί όπου οδηγούνται δηλαδή τα πράγματα όταν παύει ο εαυτός, προκύπτει ως μία θάλασσα τυφλότητας, ερεβώδης και πηχτή, ένα στρογγυλό μηδενικό δίχως παρακλάδια, ένα κενό, ένα τίποτα.

Μεταξύ του λαμπερού απείρου της βιωτής μας και του ευτελισμένου μηδενός της ανυπαρξίας στερεοποιούνται οι αισθήσεις από τον συγγραφέα, κατά φθίνουσα τάξη, ώστε να μεσολαβεί ένα αδιάκοπο συνεχές εκφυλιζόμενης εμπειρίας. Οι διαφορές τους, ποιοτικές και πεπερασμένες – αν και λογίζονται απειράριθμες στον κορμό της συνείδησης – αποδίδουν προτιμήσεις και μοιραίες συγκρίσεις, οδηγούν δηλαδή σε μια βαθμολόγηση της σπουδαιότητας. Ας δούμε μερικά παραδείγματα:

Από τα πιο ταπεινά θαλασσινά σαλιγκαράκια (τους κοχλιούς) ξεκινώντας, που θα μπορούσαν να ταξινομηθούν στη βάση της κλίμακας βαθμολόγησης, περνάμε σταδιακά στην Κοχύλα, στον Αχινό και στον

Αστερία (που δίχως πολλά πολλά θα έπαιρναν άριστα δέκα) ως την εντυπωσιακή Πίνα που μας χαρίζει την ακριβή βύσσο της, το περίφημο, της θάλασσας, μεταξύ κι η οποία φαίνεται να υπερβαίνει ακόμη κι αυτό το ίδιο το δεκάρι.

Πολύ καλό βαθμό βάζει ο συγγραφέας και στην Αχηβάδα: εκείνη τού παρείχε την εκλεπτυσμένη μεθοδολογία για να κατασκευάσει ένα εφηβικό γλωσσάρι με ιδεογράμματα και να οδηγηθεί σε έναν περίκλειστο κώδικα επικοινωνίας με τους φίλους του, κι είναι εκείνη που του υπενθυμίζει κιόλας ότι ο χρόνος λειτουργεί ως περιβάλλον κι όχι ως ροή που παρασύρει το βίο με την κισμετική της υπόσταση. Κατά βάση η άρνηση αυτής ακριβώς της υπόστασης του μοιραίου και του προκαθορισμένου, ορίζει και την αυτάρχεια της μεταφυσικής που προκύπτει από ολόκληρο το βιβλίο. Διότι ο άνθρωπος γίνεται ένας μικρός Θεός, ένας Θεός του δικού του σύμπαντος ο οποίος παρατηρεί, σχολιάζει και ταυτόχρονα δημιουργεί – εκ του σχολιασμού του – τέχνη, απολαμβάνει ο ίδιος την τέχνη αυτή και στη συνέχεια την προσφέρει (την κοινωνεί) σα ζεστό ψωμί στους συνανθρώπους του (δηλαδή σα θεία Κοινωνία). Άδολα. Ανυστερόβουλα. Με αυταπάρνηση. Δίχως ακκισμούς. Με απόλυτη ειλικρίνεια. Κι έχοντας πάντα το άγχος μήπως κουράσει. Στην Πεταλίδα, που παίρνει κι εκείνη έναν πολύ υψηλό εμπειρικό βαθμό, λέει:

Όσο μεγαλώνω όλο και περισσότερο φοβάμαι πως γίνομαι βάρος σε όσους από αγάπη και ανάγκη έχω προσκολληθεί. Βλέπω έναν εφιάλτη, πως αγκαλιάζω τους αγαπημένους μου και τους εξαφανίζω ενώ προήζομαι κάτω από ένα τεράστιο, μαύρο κέλυφος πεταλίδας. Τρέμω μη γίνω κολλιτσίδα και με βαρεθούν οι πιο δικοί μου άνθρωποι.

Εκτός – ή πιο σωστά υπεράνω – βαθμολόγησης θα αφήσει πάντως σίγουρα την Πορφύρα στην οποία θα αντιπαραβάλλει τα βαθιά κόκκινα υφάσματα των αυτοκρατορικών στολών του Βυζαντίου που ήταν βαμμένα με το έκκριμα αυτού του πολύτιμου κογχυλιού με την ταπεινότητα της καταγωγής των πρώτων του ρούχων:

κάτι ελεεινά ράκη με υποδέχθηκαν στη ζωή το 1949 που η συγχωρεμένη η γιαγιάκα μου είχε διαλέξει ανάμεσα στα ερείπια της Δραπετσώνας μετά τους βομβαρδισμούς του Πειραιά από τους Άγγλους.

Σε κάθε περίπτωση η Πορφύρα είναι ένα εξαιρετικό μικροκείμενο που διατρέχει με ποιητικό τρόπο σχεδόν ολόκληρη τη ζωή του συγγραφέα, καταλήγοντας με γλυκόπικρη και αυτοσαρκαστική διάθεση να πει:

ο δικός μου πάντως προικισμένος γέρο Πορφύρας θα μπορούσε να δώσει ένα συγκλονιστικό πειραματικό πατέ murex melanthus ιδανικό επίθεμα σε ρύζι, λιγκουίνι ή κοφτό μακαρονάκι

ταυτίζοντας έτσι το ταπεινό μηδέν και την αρχή της κλίμακας με το φαντασμαγορικό άπειρο και το – έστω και οριακό –τέλος αυτής.

Στο μόνο τριτοπρόσωπο κείμενο της συλλογής, το γλυκόπικρο και νοσταλγικό σε ξένα χέρια, αναφέρεται στη δική του οικογένεια και στο πώς διακρίνεται η πρόσληψη του ίδιου θέματος - αναλόγως του υποκειμένου - από τον πατέρα και από τους γιους. Εκεί αναγνωρίζει την αυθεντία της οργανωμένης φυσικής δομής απέναντι στο εφήμερο των ανθρώπινων κατασκευών περιλαμβάνοντας με πικρό αυτοσαρκασμό και παράπονο σε αυτές, ακόμη και τα δικά του έργα· τα γραπτά ή τα έργα τέχνης.

Τέλος, στην κατακλείδα του - στην υστερόγραφο επισκόπηση - αναφέρει:

ο χρόνος θριαμβεύει πάνω στο ανθρώπινο σώμα ως δύναμη φθοράς εξασθένησης και αφανισμού όχι όμως και στο κοχύλι, όπου η συνοπτική αφήγηση της ιστορίας του μαλακίου γίνεται θα έλεγα με υμνητική διάθεση και δέος καθώς το κέλυφος, η ύλη, δεν παραδίδεται σαν ζαλισμένο θήραμα στον ακόρεστο και ακαταπόνητο θηρευτή χρόνο αλλά αντιστέκεται ανταπαντώντας με μία ιδιότητα που δεν διαθέτει εκείνος, το κάλλος.

μια θρησκεία δίχως Αποκάλυψη

Έτσι γλυκόπικρα διατρέχουμε λοιπόν κι εμείς όλη ετούτη την πολύτιμη σκάλα εμπειρίας και συναίσθησης που μας προσφέρεται μέσω του βιβλίου, αναζητώντας στην ουσία το κάλλος, ώσπου να καταλήξουμε στην κερκόπορτα της ύπαρξης, όπου κατάκοποι (αλλά μόνοι), θα αγωνιστούμε, ενδεχομένως, να κατανοήσουμε και το κάλλος του τέλους πριν συμβεί. Όμως αυτό το τέλος, είναι στην πράξη ένα τέλος των αισθήσεων, ένα τέλος της εμπειρίας. Και το τι έπεται στη συνέχεια - είτε είναι άσχημο είτε είναι εκπάγλου καλλονής - ούτε από εμάς προορίζεται να κατανοηθεί κι ούτε και από το βιβλίο μάς προσφέρεται έστω μια γεύση.

Αυτό είναι και το μοναδικό μειονέκτημα ετούτης της εμπειρικής Θρησκείας, ότι το «Μαλάχια και τα Εχινόδερμα», ως ένα βιβλίο που προκύπτει από την εμπειρία, αδυνατεί να προσφέρει μια Αποκάλυψη και να μετατραπεί σε Βίβλο. Όλα τα υπόλοιπα εκκλησιαστικά κείμενα πάντως, μια χαρά τα υποκαθιστά. _

Κ. Χ. Λουκόπουλος

- 13/11/2022 -

Έναστρον βιβλιοκαφέ

**Παρουσίαση του βιβλίου «Μαλάκια και Εχινόδερμα» στο Έναστρον
13-11-2022, από την Ειρήνη Κουρομιχελάκη**

Πληγώνουν οι ακίδες στο τοίχωμα του βαρελιού της μνήμης...

Χρόνος, μνήμη, θάνατος, ζωή, πληρότητα αλλά και το δίπολο οργανικότητας και πνεύματος, τα θέματα που απασχολούν τον ποιητή... Ατμός για να βράσουν τα μαλάκια ή για να αναδυθεί και να μεστώσει η μνήμη; Κάρβουνα για να ψηθούν τα όστρακα ή κάρβουνα όπου σιγοκαίει η σκέψη; Ερωτήματα που ο αναγνώστης από την πρώτη στιγμή θα θέσει αφού κεκαλυμμένα σε αυτά τον υποβάλλει ο ποιητής...

Τα όστρακα, τα μαλάκια είναι ένα ευφυές πρόσχημα, μια παραπλάνηση του Τάσου Μαδαμόπουλου, μια περιβολή παραλλαγής να μην προδίδεται η σκέψη... Ο ποιητής μας υπενθυμίζει εμμονικά το πεπρωμένο μας το θνησιγενές, το πεπερασμένο της ανθρώπινης φύσης.

Ένας φυσιοδίφης του θαλάσσιου περιβάλλοντος αλλά και ανατόμος του ψυχικού οργάνου που τώρα το αφήνει να ξεδιπλώνεται σε πάγκο κουζίνας, σαν ένας άλλος επιδέξιο και εμπνευσμένος σεφ, να αναμετράται με αναθυμιάσεις, βρασμούς, κοχλασμούς, με επίγευση, με κορεσμό. Ένα ψυχικό όργανο σε ανοιχτή επέμβαση μαγειρικού εγχειρήματος.

Για μια ακόμη φορά ο Μαδαμόπουλος μέσα από το έργο του καταφαίνεται υπέρ της ζωής. Το έργο του είναι αναμφισβήτητα κατάφαση ζωής, έχει χρώματα, έχει χυμούς, έχει παλμό, εμπεριέχει τον ίδιο τον Τάσο. Το βιβλίο «Μαλάκια και Εχινόδερμα» προσεγγίζει τη ζωή και από μακριά (σε όλο το ένδοξό της μεγαλείο) και από κοντά (σε όλη την απομυθοποίησή της, τη ματαιότητά της και τη θνητότητά μας). Όμως ο Τάσος προσεγγίζει τον άνθρωπο ατενίζοντάς τον φιλοσοφικά από υπαρξιακά ύψη και βιοτικά μέσα από την οργανική του γύμνια εξετάζοντάς τον, τεμαχίζοντάς τον στο εργαστήρι των ερευνών, των πειραματισμών, των παρατηρήσεών του, στην κουζίνα του, πάνω από την κατσαρόλα του. Ο Τάσος λοιπόν συνδέει την ύπαρξη με την επιβίωση και μας θυμίζει την απόκλιση αυτών των δύο αλλά και την αναγκαία σύγκλιση, τον συγκερασμό τους. Αισθάνομαι, καθώς, προσπαθώ να απαρτιώσω το νόημα, αισθάνομαι τον Τάσο να ακροβατεί δεξιοτεχνικά με εκούσια άγνοια κινδύνου ανάμεσα στις γλυκές και τις στυφές ή τις πικρές ή τις ξινές γεύσεις των οστρακοειδών εδώδιμων και σε μια αντίφαση: την

αποδοχή του μη ατέρμονου της ζωής και το ασυμβίβαστο του θανάτου, την ίδια στιγμή. Δεν συνθηκολογεί και ας προσπαθεί να μας πείσει. Γι' αυτό ο Καζαντζάκης λέει «Εγώ κοιτάζω κάθε στιγμή τον θάνατο, τον κοιτάζω και δεν φοβούμαι, όμως ποτέ, ποτέ δε λέω μ' αρέσει, δεν υπογράφω». Γλυκόπικρο το βιβλίο του Τάσου σαν τη ζωή μας. «Ανάχωμα στην πλημμυρίδα της φθαρτότητάς μας», του αθάνατου θανάτου μας είναι η ποίηση, η ποίησή του... Λέει ο ποιητής. *«Χάσκουν και αστράφτουν μέσα κι έξω τα κελύφη αν και από ζωή αδειασμένα»*. Γιατί αστράφτουν αν και από ζωή αδειασμένα; Επειδή τάχα αποδέχτηκαν τη μοίρα τους, αποδέχτηκαν τη θνητότητά τους; Ή γιατί η ζωή τους πληρώθη όμορφα και επειδή γεύτηκαν τη ζωή το τέλος της το απαξιώνουν, το περιφρονούν σχεδόν με θράσος; Έτσι και ο άνθρωπος που όμοιος με όστρακο *«απομύζησε την θρεπτική αλμύρα της ζωής, αποδέχεται το πεπρωμένο του»* ή τουλάχιστον σταματάει να πενθεί για την μελλοντική του απώλεια, τον αφανισμό του. *«Τόσο έτοιμους και τόσο ανέτοιμους μας βρίσκει η ζωή και ο θάνατος»*.

Επιπλέον, εντοπίζονται στοιχεία ψυχανάλυσης, αφού η ανάγνωση της μελέτης των οστρακοειδών στην μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς είναι συνεχώς παρούσα και φυσικά ο εφιάλτης του βιβλίου. Μας παραπέμπει στη θεωρία των δεσμών προσκόλλησης και τον φόβο του αποχωρισμού που διατρέχει και ενίοτε κατατρέχει τη ζωή μας από τη βρεφική ηλικία, τις πρώτες μας στιγμές, μέχρι την ενηλικίωσή μας και τον μετέπειτα βίο μας καθορίζοντας ανεξίτηλα τον τρόπο που συνδεόμαστε με τους άλλους. *«Γαντζωνόμαστε παθιασμένοι και ισοβίως σε τόπους, ανθρώπους και θύμησες»* λέει ο ποιητής.

Τέλος, ο Τάσος είναι ώριμα προσκολλημένος σε παιδική εξελικτικά φάση με τον δριμύ ενθουσιασμό, την αυθόρμητη απογοήτευση και το παράπονο ενός αιώνιου παιδιού που πάντα όμως ξέρει να παρηγορεί εμάς τους ενηλίκους.

«Μαλάκια και Εχινόδερμα» λοιπόν. Μια δικαιολογία, ένας έντεχνος τρόπος απόκρυψης και αποκάλυψης ταυτόχρονα για να μας θυμίσει ο ποιητής την πείνα μας για τη ζωή, τη νοστιμιά της, ωσάν μια άλλη αντικαταθλιπτική ένεση για να μας αφυπνίσει, ώστε να σπεύσουμε να τη γευτούμε κι ας ξέρουμε ότι πάντα ακόρεστη, αυτή θα μένει!

Υπαπαντή Ζουρούδη-Κούτρα

Αναστάσης Μαδαμόπουλος, *Μαλάκια και εχινόδερμα*

Παρουσίαση βιβλίου

Σύμη, 3 Αυγούστου 2022/ Αθήνα 13/11/2022

Το βιβλίο του Τάσου Μαδαμόπουλου «Μαλάκια και Εχινόδερμα» κυκλοφόρησε κατακαλόκαιρο, τον περασμένο Ιούλιο, μόλις αρχίσαμε να ξεθαρρεύουμε και δειλά να ξαναζούμε κανονικά μετά την πολύμηνη καραντίνα λόγω κορονοϊού! Θυμάμαι με τι χαρά το είχα πάρει στα χέρια μου μέσα στις ετοιμασίες για τις καλοκαιρινές διακοπές! «Μαλάκια και εχινόδερμα»!... Ηλόγια γλώσσα του τίτλου δεν εμπόδισε, τουλάχιστο σε εμένα, την ανάκληση ευχάριστων θαλασσινών εικόνων. Ήρεμη θάλασσα και διάφανα γαλαζοπράσινα νερά, όπου με το φως του δειλινού μπορείς να διακρίνεις εκεί στα ρηχά, πάνω στα βράχια, μέσα κι έξω από το νερό αχινούς, πεταλίδες, χοχλιούς στρείδια, πορφύρες, και κάτω, στην άμμο του πάτου πίνες, αχιβάδες και, γιατί όχι, μια μεγάλη ακίνητη κοχύλα! Η χαρά της καλής ψαριάς με συνεπήρε και οι σιελογόνοι αδημονούσαν για τη γευστική κατάνυξη!...

Όμως, το βιβλίο δε σχετίζεται με τη γαστρονομία, παρά τις δελεαστικές γευστικές αναφορές που περιέχει και που συγκινούν τους μνημένους σε τέτοιες απολαύσεις! Ο συγγραφέας μας αυτόν τον καιρό, όντας στην ωριμότητα και βιώνοντας την οδυνηρή μόνωση του εγκλεισμού λόγω κορονοϊού αναπολεί εμμονικά τη συλλογική ζωή της παιδικής και εφηβικής ηλικίας, θέλοντας με τη δροσιά της νιότης να ξεφορτώσει τη μόνωση της καραντίνας και να δροσίσει τη στέγνια του επερχόμενου γήρατος. Υπηρετώντας τον στόχο, ως γνήσιος καλλιτέχνης, μετουσιώνει θεραπευτικά τις αγωνίες του παρόντος σε καλλιτεχνική δημιουργία. Επιχειρεί κατάδύσεις στα παιδικά και νεανικά του χρόνια και ανασύρει από το βυθό της μνήμης του «γοητευτικά μαλάκια και εχινόδερμα και γράφει γι' αυτά». Ενισχυτικό και από στοιχείο σε αυτή τη διαδικασία αποτελεί και η συλλογή οστράκων που υπάρχει ακόμα στο σπίτι, εν πλήρη παρακμή όμως, και της οποίας η δημιουργία τοποθετείται σε κείνα τα μαγικά χρόνια της πρώτης νιότης.

Το βιβλίο δεν είναι μια αυτοβιογραφική αναδρομή στο παρελθόν. Είναι μια σύνθετη λογοτεχνική δημιουργία που αφορμάται από προσωπικά βιώματα του παρελθόντος, για να επεκταθεί σε επώδυνες ενδοσκοπήσεις και

φιλοσοφικό στοχασμό για τη ζωή, τον θάνατο,τη φύση,το κάλλος και τον κόσμο, όπως τον αντιλαμβάνονται τα πυρωμένα«κάρβουνα της σκέψης» του ώριμου καλλιτέχνη.Ο ίδιος σημειώνειστην εισαγωγή του:«οι μικρές αφηγήσεις και τα λιγοστά στιχουργήματά μου εσωκλείουν δύο οπτικές: του αφηγητή-παιδιού που θαυμάζει, απορεί, εμπειρικά ερευνά, συλλέγει, και του ώριμου αφηγητή ο οποίος εντωμεταξύ έχει μελετήσει, έχει στοχαστεί και έχει αφιερώσει χρόνο πολύ για να κοσκινίσει την άμμο των αναμνήσεων και να ξεδιαλέξει ό,τι πιο βαθιά τον έχει σημαδέψει». Με αυτή τη μαρτυρία μπορούμε εύκολα να κατανοήσουμε και τον υπότιτλο κάτω από το σκίτσο του εξώφυλλου «Στης μνήμης τους αχνούς/στα κάρβουνα της σκέψης».

Το βιβλίο είναι ένα μικρό εγχειρίδιο 100 σελίδων με μαλακό εξώφυλλο ευχάριστο στην όψη και την αφή – που εύκολα το παίρνεις και στο σακίδιο της εκδρομής– διακοσμημένο με σκίτσα των παρουσιαζόμενων στράκων φιλοτεχνημένα από τον ίδιο τον συγγραφέα, ενώ ένα ακόμα σκίτσο σε γαλάζιο φόντο στολίζει και το εξώφυλλο.- Μην ξεχνάμε ότι ο Τάσος εκτός από λογοτέχνης είναι και εικαστικός!Υπό τον γενικό τίτλο «Μαλάκια και Εχινόδερμα» το βιβλίο περιλαμβάνει 21 επιμέρους κεφάλαια, 18 από τα οποία τιτλοφορούνται με ονόματα γνωστών μας μαλακίων:Αχηβάδα, Κοχλιός της θάλασσας,Γυαλιστερή, Πεταλίδα, Κυδώνι, Πίνα, Στρείδι, Πορφύρα,Μύδι και χάβαρο, Αφτί της θάλασσας ή Αλιώτις, Πετροσωλήνας,Μεθύστρα ή Παπαγάλος και Αγκαθομεθύστρα, Χτένι, Φούσκα, Κοχύλα,μπουρού,βούκινο, τσαμπούνα, τριτώνιο, Καλόγνωμη, Αχινός, Αστερίας.

Κάτω από τον ελληνικό τίτλο κάθε κεφαλαίου αναγράφεται η επιστημονική ονομασία του μαλακίου στα λατινικά που προιδεάζει για μια επιστημονική προσέγγιση του θέματος στον τομέα της ζωολογίας.Ωστόσο, ο συγγραφέας εξ αρχής διευκρινίζει ότι δεν υπογράφει το βιβλίο ως ειδικός επιστήμονας, αλλά ως «συνταξιούχος χρυσοθήρας που θεωρεί τυχερό τον εαυτό του, αφού μπόρεσε και περιέσωσε, μέσα στους αχνούς από τα ιζήματα του παρελθόντος, τα λιγοστά αυτά ψήγματα χρυσού και ελπίζει πως δεν θα έχει καταλήξει άνθρακες ο πολύτιμος θησαυρός του, όπως τον γύριζε και τον ξαναγύριζε πάνω από τα πυρωμένα κάρβουνα της σκέψης του τόσες δεκαετίες».Προβληματισμούς και στοχασμούς μιας ζωής, γνώσεις και διαβάσματα, βιώματα και οραματισμούς περιέχει αυτό το βιβλίο που προσφέρονται

αφειδώλευτα από τον συγγραφέα στον αναγνώστη ως μία ειλικρινής και εκ βαθέων κατάθεση ψυχής!

Και μη φανταστείτε ότι η φιλοσοφική διάθεση μεταφέρει στον αναγνώστη ένα κλίμα ανιαρής αναδίφησης άλυτων φιλοσοφικών θεμάτων! Κάθε άλλο! Ο στοχασμός και η φιλοσοφία είναι δοσμένη με μέτρο και μάλιστα με λόγο χαρίεντα και εντελώς προσωπικό, ανάμεσα σε προσωπικές και μυθολογικές αφηγήσεις, ιστορικές πληροφορίες, διαβάσματα, φιλολογική βιβλιογραφία, κυρίως όμως μέσα από τη διαρκή παρουσία του αφηγητή στην αφήγηση που φροντίζει με τις οβιδιακές του μεταμορφώσεις να δίνει ένα στοιχείο σουρεαλισμού και μια διάσταση παραμυθιού στην αφήγηση.

Διαβάζω στο κεφάλαιο «Πίνα»: «Απολαμβάνοντας το αλμυρόξινο έδεσμα της πίνας, πολύ συχνά εγείρεται εντός μου ένα αίτημα. Καθώς τα φυσικά όντα εδραιώνουν κάθε τόσο νέες σχέσεις μεταξύ τους με τρόπους που δεν μπορεί να δειούτε να φανταστεί κανείς, επιτακτικά ζητώ να συγκατοικήσω, έστω για λίγο με τις εδώδιμες πίνες του βυθού, όπως τα καβουράκια που σε περίπτωση κινδύνου καταφεύγουν μέσα στα κελύφη τους με αντάλλαγμα, ωστόσο την ειδοποίηση για την εμφάνιση ενός απειλητικού κοινού εχθρού».

Οι σελίδες του βιβλίου κατακλύζονται από γλαφυρές εικόνες ενάλιας ζωής και φύσης, ενώ πίσω από τις εξαντλητικές λεπτομέρειες της περιγραφής μπορεί κανείς να διακρίνει το ενδιαφέρον και τον σεβασμό του συγγραφέα για τη φύση, πολύ διαφορετικό από την τυπική φυσιολατρία που γνωρίζουμε. Μελετώντας τα μαλάκια και τα όστρακα ο συγγραφέας μας συνειδητοποιεί την υπεροχή και την αιωνιότητα της φύσης σε σχέση με τη φθαρτότητα και θνητότητα του ανθρώπου. Οι πληροφορίες σχετικά με τη ζωή, την εξέλιξη και την εκμετάλλευση των μαλακίων δε δίνονται με βαρετό δασκαλίστικο ύφος. Μετασχηματίζονται σε επιμέρους ιστορίες, επιθυμίες ή οραματισμούς και μετατρέπονται σε αναπόσπαστα μέρη των ούτως ή άλλως σύντομων αφηγήσεων.

Θα πρέπει εδώ να υπογραμμιστεί ότι κινητήρια δύναμη της συγγραφής αυτού του βιβλίου υπήρξε η σκανδαλώδης – όπως τονίζει ο ίδιος ο συγγραφέας – διαφορά ανάμεσα στον ανθρώπινο σκελετό και στο όστρακο. Ο ανθρώπινος ασβεστόλιθος είναι μακάβριος και κείται στο χώμα αποσυναρμολογημένος, άσχημος και απεχθής, ενώ το όστρακο του μαλακίου διατηρεί στον αιώνα το

φυσικό του κάλλος! Και μολονότι συμπαγές –όπως παρατηρεί ο ίδιος – «μοιάζει να αιωρείται αεικίνητο, καθώς οι περιελίξεις και οι σπειροειδείς ή εγκάρσιες ποικίλσεις του, οι πτυχές, οι οδοντώσεις, οι εγκοπές, οι άκανθες και οι κοκκιδώσεις του υποβάλλουν την ιδέα της κίνησης κι ας έχει εκείνη από καιρό τερματιστεί».

Η παρατήρηση αυτή εισάγει στο κείμενο το θέμα του θανάτου που επανέρχεται σε πολλές αναφορές. Η ιδέα του θανάτου απασχολεί τον συγγραφέα μας και κινητοποιεί την καλλιτεχνική του δημιουργία. Λόγω ηλικίας, λέει εκείνος, λόγω καλλιτεχνικής ιδιοσυγκρασίας, λέω εγώ! Γιατί όσο συνειδητοποιούμε οι άνθρωποι – και ιδιαίτερα οι σκεπτόμενοι και καλλιτεχνικά εκφραζόμενοι – το πεπερασμένο του βίου, τόσο η δημιουργικότητά μας και ιδιαίτερα η καλλιτεχνική ξεδιπλώνεται και πολλαπλασιάζεται, πυροδοτημένη από την αγωνία... μήπως και δεν προφθάσω να τα πω!...

Το αναπόφευκτο επανέρχεται στην αφήγηση και παρά τη μελαγχολία που δημιουργεί το επερχόμενο αργά ή γρήγορα τέλος, ο ίδιος ο συγγραφέας φροντίζει για την ανακούφιση αυτού του βάρους οραματιζόμενος το, για παράδειγμα, σαν μια επιστροφή στις θάλασσες των παιδικών του χρόνων, σαν ένα «έσχατο μακροβούτι στα λυτρωτικά ύδατα της Μητέρας Θάλασσας». Θα το επιχειρήσει, λέει, σαν ήρωας του Erride Luca, σφίγγοντας στην παλάμη του αντί για οβολό ένα σσημία παστράπτονόστρακο αλιώτιδας!... «Σαν έτοιμος από καιρό σα θαρραλέος...», θα έλεγε ο ποιητής.

Τα πρώτα κεφάλαια του βιβλίου αποπνέουν τη χαρά της ζωής και τον ενθουσιασμό της νιότης που θέλει να μάθει, και ανυπομονεί να μεγαλώσει και να αποκαλύψει κρυμμένα μυστικά και αλήθειες. Εδώ πρωταγωνιστεί ο μικρός Αναστάσης και η παρέα του, αλλά στη δράση και τη συμπεριφορά των παιδιών αυτών καθένας μας μπορεί να αναγνωρίσει τις δικές του ανάλογες παιδικές εμπειρίες: το διαγωνισμό για την πλουσιότερη συλλογή οστράκων, όπως συμβαίνει στο κείμενο, ή συλλογή από σβούρες, βόλους, φιγούρες μίκου μάους, ανθρωπάκια του κλιν κ.τ.λ. Μπορεί να διακρίνει τη μυστικοπάθεια της ηλικίας, το διαχωρισμό της παρέας από τους «μεγάλους» και την επικοινωνία με τα κορακίστικα που έσπερνε τη σύγχυση στους «άλλους» για να ξεχωρίζουμε «εμείς». Για τα κορακίστικα γίνεται εκτενέστατη αναφορά στο βιβλίο! Κορακίστικα: «Κοκο-ρακα-κικι-κακα».

Στον κόρφο κρύβει κάρβουνο
αντίς μαργαριτάρι

μεζές σπουδαίος η σάρκα της
για ούζο απ' το Πλωμάρι.

Με αυτό το τετράστιχο, ένα από ταστιχουργήματα που περιέχονται στο βιβλίο, αρχίζει το κεφάλαιο «Πίνα». Η χαρά της συντροφιάς και της γευστικής απόλαυσης που προσφέρουν τα μαλάκια επιβεβαιώνει τη ζωή, γιατί η ουζοκατάλυση, όσο να 'ναι, προσφέρει μια αίσθηση αθανασίας!

Η απaráμιλλη γεύση των μαλακίων συνοδεύει γευστικά τις συνάξεις δίπλα στη θάλασσα και όχι μόνο και τροφοδοτεί με ευφάνταστες συνταγές την γκουρμέ μαγειρική, όπως διαβάζω στο κεφάλαιο «Χτένι»: «Το χτένι δεν τρώγεται ωμό. Τηγανίζεται με σκόρδο και κρασί, ψήνεται και σερβίρεται με βούτυρο. Άλλοι προσθέτουν τζίντζερ, πορτοκάλι και αβοκάντο. Το έχω δοκιμάσει σαγανάκι αλάπροβέν και γεμιστό...».

Το χτένι ακόμα εμπνέει τον καλλιτέχνη να παρουσιάσει την Αφροδίτη να αναδύεται μέσα από ένα τεράστιο εξωπραγματικό χτένι, όπως την έχουμε δει στο Μουσείο του Λούβρου!

Πολλά και διαφορετικά θέματα αναπτύσσονται στο βιβλίο αυτό. Ο άνθρωπος, η φύση, ο κύκλος της ζωής, τα νιάτα και τα γηρατειά, η ομορφιά και η ασχήμια, ο θάνατος, το επέκεινα, το εφήμερο και το αιώνιο, ο χρόνος, το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, το ατομικό και το συλλογικό.

Το ίδιο και η γραφή έχει ανάμικτα χαρακτηριστικά από διαφορετικά κειμενικά είδη. Στα κείμενα του βιβλίου συνυπάρχουν ο πεζός και ο έμμετρος λόγος, ο ποιητικός λυρισμός και ο ρεαλισμός της καθημερινότητας, ο σουρεαλισμός των οραματισμών και ο ρομαντισμός της μνήμης. Θα τολμούσα να χαρακτηρίσω αυτά τα σύντομα πεζογραφήματα ιδιότυπα δοκίμια, καθώς διατηρούν βασικά χαρακτηριστικά του είδους: την προσωπική προσέγγιση του θέματος, τον στοχασμό και την καλλιέργεια.

Τελειώνοντας να υπογραμμίσω την ιδιαίτερα απολαυστική εκφραστική δύναμη του λόγου του Μαδαμόπουλου. Ενός λόγου που έχει περάσει από τη βάσανο της ακριβολογίας του επιστήμονα και τη μαγική πύλη της καλλιτεχνίας! Ο Μαδαμόπουλος συνταιριάζει αρμονικά τη λόγια γλώσσα με καθημερινές κουβέντες, συνήθως σε γλαφυρά μακροπερίοδα, για να χωρέσουν τον όγκο της συσσωρευμένης γνώσης, την ένταση της εμπειρίας, τη δύναμη της φαντασίας και τη μουσικότητα που παράγεται, όταν τη γλώσσα χειρίζεται καλλιτέχνης φιλόλογος!

Διαβάζω
«Ιδιοφυής,υδροβιοσαρχιτέκτων,βυθοκόροσχημικός και
«βυθοδρόμος» μηχανικός, ενίοτε ναυτιλλόμενος υδραυλικός, χωρίς
χέρια επινοητικός οικοδόμος και επιδέξιοςκαλλιτέχνης, το
μαλάκιο,με λίγα λόγια ένας αναγεννησιακού τύπου πολυτεχνίτης,
χτίζει σπίτι μοναδικό– αφού ούτεστ’ αδέρφια του δε θα βρούμε
όμοιό του – καιάλλοτε τρομαγμένος πολεμιστήσπου έχασε τον λόχο
του, το επικολλά σαν ολόσωμη ασπίδα για μια δια βίου θωράκιση,-
-- άλλοτε σκεπτικό εγκοχλύνεται σε αυτό--- και άλλοτε
εξερχόμενο το κουβαλά στους ώμους του σαν κράνος
μοτοσικλετιστή ή μονομάχου σε υποβρύχιες πίστες και αρένες.»----

Αυτά επέλεξα εγώ να σας πω για τα «Μαλάκια και
Εχινόδερμα» του Τάσου. Δεν σας τα είπα όλα, για να σας αφήσω να
τα ανακαλύψετε μόνοι σας διαβάζοντας το βιβλίο. Εξάλλου, τότε το
βιβλίο θα εκπληρώσει τον σκοπό του: να σας ενημερώσει, να σας
ψυχαγωγήσει και να σας βάλει να σκεφτείτε!---- Καλή ανάγνωση!